

Obsah

1	Reakce a adaptace na zátěž	9
1.1	Pojmy.....	9
1.2	Faktory ovlivňující odpověď na zátěž.....	9
1.2.1	Věk.....	9
1.2.2	Pohlaví.....	9
1.2.3	Antropometrické parametry.....	9
1.2.4	Genetika.....	10
1.2.5	Vybavení pacienta, okolní prostředí	10
1.2.6	Zdravotní stav pacienta a léky	10
1.2.7	Metodické podmínky při zátěžovém testu.....	10
1.2.8	Fyzický trénink.....	10
1.3	Fáze zátěže	10
1.3.1	Iniciální fáze zátěže	11
1.3.2	Rovnovážný stav (steady state), ergostáza	11
1.3.3	Aerobní, anaerobní práh	11
1.3.4	Mrtvý bod, druhý dech	12
1.3.5	Fáze zotavení	12
1.3.6	Kyslíkový dluh.....	12
1.4	Neuroendokrinní regulace	12
1.4.1	Seleyho teorie stresu.....	12
1.4.2	Centrální nervový systém	12
1.4.3	Reakce na stresor (zátěž)	13
1.4.4	Mobilizace reakcí při zátěži.....	13
1.4.5	Adaptace	13
1.5	Transportní systém	14
1.5.1	Kapacita transportního systému.....	14
1.5.2	Srdeční (tepová) frekvence, maximální tepová rezerva.....	15
1.5.3	Systolický (tepový) objem.....	15
1.5.4	Minutový srdeční výdej.....	15
1.5.5	A-V O ₂ difference	15
1.5.6	Distribuce krve.....	16
1.5.7	Průtok krve svaly	16
1.5.8	Dechová frekvence, dechový objem, maximální minutová ventilace	16
1.5.9	Maximální spotřeba kyslíku (VO _{2 max})	16
1.5.10	Tepový kyslík.....	16
1.5.11	Reakce na zátěž dynamickou.....	17
1.5.12	Reakce na zátěž statickou	17
1.5.13	Adaptace na zátěž	17
1.6	Metabolismus	19
1.6.1	Zdroje energie, energetické pochody.....	19
1.6.2	Adaptace anaerobní a aerobní.....	20
1.7	Vnitřní prostředí	21
1.7.1	Vodní a minerálová bilance.....	21
1.7.2	Reakce vnitřního prostředí na zátěž.....	21
1.7.3	Adaptace vnitřního prostředí	21
1.8	Pohybový systém.....	22
1.8.1	Sval.....	22
1.8.2	Svalová činnost.....	23
1.8.3	Kost.....	24
1.8.4	Kloubní elementy.....	24
1.8.5	Reakce pohybového systému na zátěž.....	24
1.8.6	Adaptace pohybového systému	24

2	Dědičné faktory výkonnosti	27
2.1	Úvod	27
2.1.1	Historie	27
2.2	Dědičnost svalové hmoty	27
2.2.1	Rozdělení svalových vláken	28
2.2.2	Adaptace anaerobního systému získávání energie	28
2.2.3	Adaptace aerobního systému získávání energie	28
2.2.4	Geneticky podmíněné neuromuskulární poruchy	28
2.3	Některé geny ovlivňující výkonnost	29
2.3.1	Gen pro ACE	29
2.3.2	Gen pro AMPK	29
2.3.3	Další geny ovlivňující svalovou vytrvalost	30
2.3.4	Gen pro ACTN3	30
2.3.5	Geny ovlivňující svalový růst	30
2.4	Závěr	30
3	Hodnocení funkčního stavu, zátěžové testy	31
3.1	Vlastnosti zátěžových testů	31
3.1.1	Bezpečnost	31
3.1.2	Jednoduchost, objektivnost	31
3.1.3	Reprodukovatelnost	31
3.1.4	Validita testu (správnost)	31
3.1.5	Spolehlivost (reliabilita)	31
3.1.6	Senzitivita testu	31
3.1.7	Specifická testu	31
3.1.8	Predikční hodnota	31
3.2	Rozdělení zátěžových testů	32
3.2.1	Dynamická zátěž	32
3.2.2	Statická zátěž	33
3.2.3	Farmakologická zátěž	33
3.2.4	Psychická zátěž	33
3.3	Indikace zátěžového vyšetření	34
3.4	Kontraindikace zátěžového testu	34
3.4.1	Absolutní kontraindikace	34
3.4.2	Relativní kontraindikace	35
3.5	Podmínky testu	35
3.5.1	Prostředí	35
3.5.2	Vlastnosti přístrojů	35
3.5.3	Bezpečnost	35
3.5.4	Personál	35
3.6	Průběh testu	35
3.6.1	Pacient	35
3.6.2	Laboratoř	35
3.6.3	Vyšetření pacienta	35
3.7	Sledování během zátěže	36
3.8	Indikace k ukončení zátěžového testu	36
3.8.1	Fyziologická kritéria	36
3.8.2	Patologická kritéria	36
3.9	Sledování pacienta po ukončení zátěže	36
3.10	Intenzita zátěžových testů, kritéria pro maximální práci, subjektivní hodnocení stupně zátěže	36
3.10.1	Maximální zátěžové testy	36
3.10.2	Submaximální testy	37
3.10.3	Supramaximální testy	37
3.10.4	Subjektivní hodnocení stupně zátěže	37

3.11	Protokoly zátěžových testů.....	38
3.12	Ergometrie, dvoustupňová ergometrie	38
3.13	Spiroergometrie	39
3.14	Tělesná výkonnost pacienta.....	39
3.14.1	Parametry výkonnosti	40
3.14.2	Výkon pacienta	40
3.14.3	Metabolický ekvivalent	41
3.14.4	Energetický výdej	41
3.14.5	Silový výkon	42
3.15	Transportní parametry	42
3.15.1	Tepová frekvence	42
3.15.2	Krevní tlak	42
3.15.3	Index srdeční práce	42
3.15.4	Ventilační hodnoty	43
3.15.5	Respirační hodnoty	43
3.15.6	Aerobní schopnosti organismu	43
3.15.7	Omezení aerometabolických schopností	44
3.15.8	Respirační kvocient (RQ), poměr respirační výměny (R)	45
3.15.9	Aerobní a anaerobní práh (ANT).....	45
3.16	Hodnocení EKG při zátěži	46
3.16.1	Fyziologické změny EKG při zátěži.....	46
3.16.2	Patologické změny EKG při zátěži.....	46
3.17	Měření svalové síly	47
3.17.1	Izometrická síla.....	47
3.17.2	Izokinetická síla	47
3.18	Zátěžové testy v diagnostice ICHS	47
3.19	Zátěžové testy po akutním koronárním syndromu	48
3.20	Zátěžové testy u srdečního selhání	48
3.21	Zátěžové testy u chlopenních vad	49
3.22	Zátěžové testy u nemocných s arytmií	49
3.23	Zátěžové testy u systémové hypertenze	49
4	Preventivní prohlídka sportovce.....	51
4.1	Antropometrické vyšetření	51
4.1.1	Tělesná výška.....	51
4.1.2	Hmotnost.....	51
4.1.3	Poměr výška/hmotnost (H/V).....	51
4.1.4	BMI.....	51
4.1.5	WHR index, obvod pasu.....	53
4.1.6	Stanovení tělesného složení pomocí kaliperu.....	53
4.1.7	Stanovení tělesného složení pomocí bioimpedanční analýzy.....	55
4.1.8	Další metody stanovení tělesného složení	55
4.1.9	Stanovení somatotypů.....	56
4.2	Klinické vyšetření.....	57
4.2.1	Anamnéza	57
4.2.2	Fyzikální vyšetření.....	57
4.2.3	Laboratorní vyšetření.....	57
4.2.4	Elektrokardiogram (EKG) sportovců	57
4.3	Vyšetření pohybového systému	60
4.3.1	Vyšetření stoje.....	60
4.3.2	Vyšetření svalových dysbalancí.....	61
4.3.3	Vyšetření pohybových stereotypů.....	63
4.3.4	Funkční poruchy	63
4.3.5	Testy zaměřené na hlubokou stabilizaci páteře.....	63

4.4	Vyšetření funkční.....	64
4.5	Stanovení zdravotní skupiny	64
5	Sex testy ve sportu.....	65
5.1	Úvod	65
5.2	Somatosexuální poruchy (DSD – Disorders of sexual development).....	65
5.2.1	SRY gen	65
5.2.2	Poruchy pohlavních chromozomů	66
5.3	Poruchy pohlavního vývoje.....	67
5.3.1	Poruchy vývoje varlat.....	67
5.3.2	Poruchy syntézy a účinku androgenů (tzv. androgenní insenzivita).....	67
5.3.3	Poruchy vývoje vaječníků.....	67
5.3.4	Nadbytek androgenů	68
5.4	Mutace genů na autozomech	68
5.5	Biologický materiál	68
5.6	Rozdělení genetických laboratorních metod	68
5.6.1	Cytogenetické vyšetření.....	68
5.6.2	Molekulárně-cytogenetické vyšetření – Fluorescenční in situ hybridizace (FISH)....	69
5.6.3	DNA diagnostika – detekce pohlaví metodami PCR (polymerázová řetězová reakce).....	69
5.6.4	Závěr.....	69
6	Trénink	71
6.1	Anaerobní trénink.....	71
6.2	Aerobní trénink.....	71
6.3	Silový trénink	71
6.4	Vliv prostředí na trénink a výkonnost	72
6.4.1	Vliv tepla	72
6.4.2	Vliv chladu.....	73
6.5	Důsledky neadekvátní zátěže na organismus	74
6.5.1	Únava	74
6.5.2	Přetížení (overload)	75
6.5.3	Přepětí (overroaching)	75
6.5.4	Přetrénování (overtraining).....	75
6.5.5	Abstinenční příznaky	75
7	Regenerace sil.....	77
7.1	Regenerace pasivní.....	77
7.2	Regenerace aktivní	77
7.3	Regenerace časná	77
7.4	Regenerace pozdní (rekondice).....	77
7.5	Regenerační prostředky	77
7.5.1	Regenerace pohybem.....	78
7.5.2	Funkční (3D) trénink	79
7.5.3	Core Training.....	80
7.5.4	Sportovní masáž.....	81
7.5.5	Farmakologické prostředky	82
7.5.6	Akupunktura, akupresura.....	82
8	Výživa a pitný režim pro sportovce, potravinové doplňky	83
8.1	Obecná pravidla výživy.....	83
8.2	Sacharidy.....	84
8.2.1	Vláknina.....	85
8.2.2	Sacharidy během tréninku a fyzické aktivity.....	85

8.3	Tuky.....	85
8.3.1	Rozdělení mastných kyselin	86
8.4	Proteiny	86
8.5	Pitný režim sportovce.....	87
8.5.1	Příznaky dehydratace.....	88
8.5.2	Doporučené množství tekutin dle délky zátěže	88
8.6	Potravinové doplňky.....	89
8.6.1	Dělení.....	89
8.6.2	Sacharidové doplňky stravy.....	89
8.6.3	Proteinové doplňky stravy	89
8.6.4	Aminokyseliny.....	90
8.7	Nutrigenomika.....	90
9	Doping.....	93
9.1	Definice dopingu	93
9.2	Seznam antidopingových pravidel	93
9.3	Organizace a pravidla boje proti dopingu	93
9.4	Průběh dopingové kontroly	94
9.5	Seznam zakázaných látek a metod	95
9.5.1	Absolutně zakázané látky	95
9.5.2	Metody zakázané vždy	95
9.5.3	Látky a metody zakázané při soutěži.....	95
9.5.4	Látky zakázané v určitých typech sportů.....	95
9.6	Účinky vybraných zakázaných látek.....	95
9.6.1	Anabolické látky.....	95
9.6.2	Peptidové hormony, růstové faktory a související látky.....	96
9.6.3	Beta-2-agonisté.....	96
9.6.4	Diuretika a maskovací látky	96
9.6.5	Stimulancia	96
9.6.6	Zvýšení přenosu kyslíku.....	97
9.6.7	Chemická a fyzikální manipulace.....	97
9.6.8	Genový doping.....	97
9.7	Nežádoucí účinky dopingu.....	97
9.7.1	Kardiovaskulární aparát.....	97
9.7.2	Krev a vaskulární systém.....	98
9.7.3	Kůže.....	98
9.7.4	Játra.....	98
9.7.5	Muskuloskeletární systém	98
9.7.6	Endokrinní systém	98
9.7.7	CNS.....	99
10	Rizikové sporty.....	101
10.1	Typy rizikových sportů.....	101
10.2	Rizikové prostředí	102
10.2.1	Riziko vodního prostředí	102
10.2.2	Riziko teploty prostředí	102
10.2.3	Riziko vlivu vysoké nadmořské výšky	103
10.2.4	Nemoc z výšky – High Altitude Illness (HAK).....	105
10.3	Sportovní potápění	106
10.3.1	Kesonová nemoc.....	107
11	Sportovní traumatologie.....	109
11.1	Úrazy	109
11.1.1	Poranění z vnitřních příčin.....	109
11.1.2	Poranění z vnějších příčin.....	109

78	11.2	Mikrotraumata	109
88	11.3	Chronická poškození	110
88	11.4	Lokalizace poranění	110
78	11.4.1	Poranění v oblasti ramene	110
88	11.4.2	Poranění v oblasti kolene	111
88	11.4.3	Poranění v oblasti lokte	111
88	11.4.4	Poranění v oblasti hlezna	112
88	11.5	Léčba bolesti	112
88	11.5.1	Vyšetření a hodnocení bolesti	113
88	11.5.2	Management terapie poúrazové bolesti	114
88	11.5.3	Lokální léčba bolesti	115
88	11.5.4	Nefarmakologická terapie bolesti	116
93	12	Náhlá smrt (NS) při sportu	119
93	12.1	Rozdělení příčin náhlé smrti při sportu	119
93	12.2	Epidemiologie	119
93	12.3	Příčiny náhlé smrti při sportu	120
93	12.4	Vyšetření sportovců jako prevence rizika NS	121
93	13	Doporučené pohybové aktivity při různých onemocněních	123
93	13.1	Vliv pohybové aktivity na různá onemocnění	123
93	13.2	Ordinace pohybové aktivity (FIT)	124
93	13.3	ICHS	124
93	13.3.1	Akutní koronární syndrom	126
93	13.3.2	Stabilní ICHS, po elektivní PCI	129
93	13.3.3	Po kardiochirurgické operaci	129
93	13.4	Srdeční selhání	129
93	13.5	Hypertenze	129
93	13.6	Ischemická choroba dolních končetin (ICHDKK)	129
93	13.7	Plicní nemoci	129
93	13.8	Onemocnění gastrointestinálního traktu (GIT)	130
93	13.9	Obezita	130
93	13.9.1	Dětská obezita	131
93	13.10	Diabetes mellitus	131
93	13.11	Onemocnění ledvin	132
93	13.12	Onkologická onemocnění	132
93	13.13	Osteoporóza	132
93	13.14	Hypertrofická kardiomyopatie	133
93	13.15	Vrozená anomálie koronárních tepen	133
93	13.16	Wolf Parkinson White (WPW) syndrom	133
93	13.17	Poruchy iontových kanálů (LQT, Brugada syndrom, krátké QT)	133
93	13.18	Arytmogenní dysplazie (kardiomyopatie) pravé komory	133
101		Literatura	135
102		Seznam obrázků	141
102		Seznam grafů	141
102		Seznam tabulek	142
102		Seznam příloh	142
102		Seznam zkratk	143
102		Přílohy	145
102		11.1.1 Poranění z vnějších příčin	111
102		11.1.2 Poranění z vnějších příčin	111